

რელიგიური და საეკლესიო ვითარება დღევანდელ აფხაზეთში

საქართველოსაგან განდგომილ აფხაზეთში სეპარატიზმი დღეს თავის გამარჯვებას ბეიშობს. მისი ლიდერების მტკიცებით, აფხაზმა ხალხმა აიხდინა თავისი დიდი ხნის ოცნება და მისწრაფება-მოეპოვებინა სრული სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა.

თუ რამდენად სრულყოფილია აფხაზეთის სუვერენულობა, ეს დღეს ყველასათვის ცხადია, მაგრამ აფხაზი სეპარატისტი ლიდერები მაინც იხტიბარს არ იტყვენ და აფხაზეთის დღევანდელ ვითარებას ისტორიული მნიშვნელობის მონაპოვრად თვლიან, და ეს მაშინ, როდესაც აფხაზეთის სოციალური, ეკონომიკური, პოლიტიკური და სულიერი მდგომარეობა მეტად სავალალოა.

ცნობილია, რომ პოლიტიკური სეპარატიზმი, უპირველეს ყოვლისა, საზოგადოებაში არსებული სოციალური კონფლიქტის, თუ კონფლიქტების გამოხატვის ერთ-ერთი ფორმაა, რომელიც ცხოვრებაში სხვადასვა სახით ვლინდება. პოლიტიკურ სეპარატიზმს საფუძვლად შეიძლება არაერთი მიზეზი ქონდეს, მათ შორის იდეოლოგიური, მსოფლმხედველობრივი, მაგრამ ასევე შესაძლებელია თვითონ იყოს საზოგადოების სულიერი სფეროს გათიშვის მიზეზი.

ეს საერთო კანონზომიერება გარკვეული სიციხადით თავს იჩენს აფხაზეთის დღევანდელ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, კერძოდ იმ რელიგიურ და საეკლესიო ვითარებაში, რომელსაც იქ აქვს ადგილი.

მაგრამ, სანამ ამ ვითარებას უშუალოდ შევხებოდეთ, უნდა აღინიშნოს ის გარემოება, რომ აფხაზები რელიგიური თვალსაზრისით ისტორიულად იყოფიან ორ ნაწილად: ქრისტიანებად და მუსლიმანებად ანუ მაჰმადიანებად. ქრისტიანები წარმოადგენენ აფხაზი მოსახელობის უდიდეს უმრავლესობას, ხოლო მუსლიმანები დაახლოებით 1/6 ნაწილს. ქრისტიანად იწოდებიან, როგორც წესი, საკუთრივ აფხაზები და გააფხაზებული ქართველები, ხოლო მუსლიმანთა უმრავლესობა აფსურის წარმომავლობის არიან. ორივე მიმართულების მორწმუნენი, მეტ-ნაკლებად იზიარებენ აგრეთვე წარმართული რელიგიის ცალკეულ შეხედულებებს. ასე, რომ აფხაზთა რელიგიურ ცნობიერებას ისტორიულად უფრო სინკრეტული ხასიათი აქვს, ვინემ გამოკვეთილი ქრისტიანული ან კიდევ მუსლიმანური.

აქვე ისიც უნდა ითქვას, რომ მოყოლებული VIII საუკუნის შუახანებიდან დღემდე აფხაზეთი მართლმადიდებლური ქრისტიანობის მხარედ არის ცნობილი, აფხაზთა საეკლესიო ცხოვრება მჭიდროდ იყო დაკავშირებული ჯერ კონსტანტინეპოლის საპატრიარქოსთან, ხოლო შემდეგ მცხეთის ეკლესიასთან. VIII-XVIII საუკუნეებში არსებობდა აფხაზეთის საკათალიკოსოც, რომელიც იყო არა მხოლოდ საკუთრივ აფხაზეთის რეგიონის, არამედ მთელი დასავლეთ საქართველოს ეკლესიების ერთიანი რელიგიური

თავმდგომი ორგანიზაცია, მათი სულიერი ცენტრი. აფხაზეთის საკათალიკოსოს ისტორიულად ყოველთვის იყო სრულიად საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებლური ეკლესიის ორგანული შემადგენელი ნაწილი, რასაც ის ფაქტიც ადასტურებს, რომ აფხაზეთის კათალიკოსი მცხეთის კათალიკოსსთან მიმართებაში იწოდებოდა „უმრწემეს“ ანუ უმცროს კათალიკოსად.¹

აფხაზი და ქართველი ხალხების ისტორიულ ერთიერთობასა და ერთიანობას მათი რელიგიური იდენტურობაც ედო საფუძვლად.

დღეს ამ ხალხთა სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური ერთიანობა დაირღვა და ამასთანავე დაირღვა მათი სულიერი, რელიგიური და ეკლესიური ერთიანობაც.

ცნობილია, რომ აფხაზ სეპარატისტებს მხარს უჭერს არა მარტო მოსახლეობისა და ინტელიგენციის მნიშვნელოვანი ნაწილი, არამედ სასულიერო პირთა ასევე გარკვეული შემადგენლობა, რომელთა მიზანია საბოლოოდ გათიშონ ქართველი და აფხაზი ხალხები ერთმანეთისაგან არა მარტო ფიზიკურად, არამედ სულიერადაც, რისთვისაც ისინი სრულიად მოურიდებლად ახორციელებენ საეკლესიო სეპარატიზმს აფხაზეთში.

სწორედ ამ საეკლესიო სეპარატიზმის ცხადი და აშკარა გამოხატულებაა ის ღონისძიებანი, რომლებიც გატარდა აფხაზეთის ეპარქიაში ბოლო 18 წლის განმავლობაში. კერძოდ, 1993 წლის ბოლოს შედგა აფხაზეთში მოღვაწე სასულიერო პირთა სხდომა; გუდაუთის ეკლესიის მღვდელმა ბესარიონმა (აპლია), ლიხნის ტაძრის წინამძღვარმა პროტოერეი პეტრემ (სამსონოვი), გაგრის ტაძრის მღვდელმა პავლემ (ხარჩენკო), სოხუმის ტაძრის მღვდელმა ვიტალიმ (გოლუბი) თავიანთ სხდომაზე ბესარიონ აპლია აირჩიეს სოხუმის კათედრალური ტაძრის წინამძღვრად და სოხუმ-აფხაზეთის ეპარქიის წარმომადგენლად სახელმწიფოსთან და რუსეთის მართლმადიდებელ ეკლესიასთან.²

1998 წელს შეიქმნა სოხუმ-აფხაზეთის ეპარქიის ეპარქიალური საბჭო; იმავე წელს საბჭოს პირველ სხდომაზე მიღებულ იქნა ეპარქიის წესდება, სოხუმ-აფხაზეთის ეპარქიის ეპარქიული საბჭოს მმართველად არჩეულ იქნა მღვდელი ბესარიონი (აპლია).³

2009 წლის სექტემბერში სოხუმში შემდგარმა აფხაზეთის სამღვდელოების კრებამ სოხუმ-აფხაზეთის ეპარქია საქართველოს ეკლესიის შემადგენლობიდან ოფიციალურად გასულად გამოაცხადა და მისი დამოუკიდებელი არსებობა დააფუძნა. ეპარქიას სათავეში უდგას თვითმარქვია ეპისკოპოსი ბესარიონი (აპლია. მისი ნამდვილი გვარია - ფილია). ყოველივე ეს მოხდა, რასაკვირველია, აფხაზი სეპარატისტებისა და მათი მფარველი რუსეთის ხელისუფლების აშკარა, თუ ფარული მხარდაჭერით.⁴

რუსეთის უმაღლეს საერო და სასულიერო ხელისუფლებას ყოველთვის სურდა აფხაზეთის ჩამოცილება საქართველოსაგან, რომლის ერთ-ერთ საშუალებად მათ აფხაზეთის ეკლესიის საქართველოს ეკლესიისაგან მონყვეტა და დაპირისპირება მიაჩნდათ. ამ პოლიტიკას რუსეთი მთელი XIX და XX საუკუნის 20-იან წლებამდე ატარებდა, 1885 წლამდე ფარულად, ხოლო შემდეგში - აშკარად. საკმარისია გავიხსენოთ 1916 წელი, როდესაც რუსეთის უწმინდესმა სინოდმა გადაწყვიტა აფხაზეთის ეპარქია საქართველოს ეკლესიისგან გამოეყო და ზღვისპირა ეპარქიისათვის შეერთებინა, მაგრამ ამას ვერ მიაღწია აფხაზთა და ქართველთა გაერთიანებული წინააღმდეგობის შედეგად.⁵

ან კიდევ. რუსეთის უმაღლესი საერო და სასულიერო ხელისუფლების მცდელობა 1917 წელს იგივე განზრახვა განეხორციელებინათ მაშინდელი აფხაზ სეპარატისტების

მეშვეობით, როდესაც აფხაზი სამღვდელოებისა და სეპარატისტ ინტელიგენციის წარმომადგენლებმა მოიწვიეს აფხაზეთის ეპარქიის კრება და აფხაზეთის ეკლესია საქართველოს ეკლესიის იურისდიქციიდან გასულად გამოაცხადეს. მხოლოდ 2 წლის შემდეგ, 1919 წლის შემოდგომაზე მოწესრიგდა მათ შორის კანონიკური ურთიერთობა.⁶

რუსეთის, თითქმის, ორასწლოვანი ანტიქართული მოქმედებების შედეგად, 1993 წლის აფხაზეთ-საქართველოს კონფლიქტის შემდეგ შესძლეს საქართველოს მტრებმა თავიანთი ოცნებისა და მისწრაფების განხორციელება.

საყურადღებოა ის გარემოებაც, რომ აფხაზეთის ეპარქიალური საბჭოს შემადგენლობის 4 წევრიდან 3 ეროვნებით რუსია. მართალია, ბოლო წლებში აფხაზეთის სამღვდელოების შემადგენლობა შეივსო შედარებით ახალგაზრდა, მეტ-ნაკლებად განათლებული სასულიერო პირებით, მაგრამ მათი რაოდენობა იერომონაქ დოროფეის (დბარი) მტკიცებით 17-ს არ აღემატება, მათ შორის, აფხაზი მხოლოდ 7-ია.⁷ ისიც მართალია, რომ ეროვნული ღვთისმსახურთა შემადგენლობის ჩამოყალიბებას ათეული წლები სჭირდება.

დღეს აფხაზეთში, აფხაზური მონაცემებით, 144 ეკლესიაა, მათ შორის: გაგრის რეგიონში არის 14, გუდაუთის რეგიონში – 32, სოხუმის რეგიონში – 20, გულრიფშის რეგიონში – 30, ოჩამჩირის რეგიონში – 30, ტყვარჩელის რეგიონში – 10, ხოლო გალის რეგიონში – 8.⁸ აქედან ზუსტად რამდენია მოქმედი ეკლესია, უცნობია. ცხადია, მათი უმრავლესობა უმოქმედოა. ჯერ ერთი, იმის გამო, რომ ბევრი მათგანი ჯერ კიდევ ადრე იყო ნახევრად ან, თითქმის, ბოლომდე დანგრეული და ასეთად რჩება, ალბათ, დღემდე, რამდენადაც მათი აღსადგენი თანხები აფხაზეთის დე-ფაქტო ხელისუფლებას არ გააჩნია. მეორეც, 17 სასულიერო პირი 144 ეკლესიას ვერანაირად ვერ მოემსახურება, მესამეც, იმიტომაც არ შეიძლება ეს ეკლესიები ფუნქციონირებდნენ, რომ ქართული მოსახლეობა, რომელიც ამ ეკლესიების ძირითად მრევლს წარმოადგენდა, იქ უკვე აღარ ცხოვრობს. აქედან დასკვნა: აღნიშნული ეკლესიების მხოლოდ ერთი, ძალზე მცირე ნაწილი შეიძლება იყოს მოქმედი.

რაც შეეხება მონასტრებს, აფხაზეთში ახლა ორი მონასტერია: ახალი-ათონის წმინდა მოციქულ სიმონ კანანელის მონასტერი და წმინდა ოქროპირის მონასტერი კამანში. პირველი გაიხსნა 1994 წელს, ხოლო მეორე – 2001 წელს. 2002 წლიდან ფუნქციონირებს სასულიერო სასწავლებელი ახალ-ათონში.

საეკლესიო სეპარატიზმს პრაქტიკაში თან ახლავს რელიგიური სეპარატიზმი თეორიაში, კერძოდ აფხაზეთის ეკლესიის იტორიის პრობლემების გაშუქებაში. აფხაზი ისტორიკოსები და სასულიერო პირები ყოველნაირად ცდილობენ ეს ისტორია სავსებით მოწყვიტონ საქართველოს ეკლესიისა და საერთოდ ქართველი ხალხის ისტორიას. აფხაზეთის ეკლესიის ისტორია ისეთი ისტორიკოსების მიერ, როგორიც არიან ო. ბლაჟბა, სტ. ლაკობა, ე.აჯინჯალი, იერომონაქი დოროფეი (დბარი) ისეა წარმოდგენილი, რომ მას, თითქოსდა, შეხების არავითარი დადებითი მხარე საერთოდ არ ჰქონია საქართველოს ეკლესიასთან. თვით აფხაზეთის ეკლესიის ისტორია წარმოდგენილია როგორც იმთავითვე ავტოკეფალური ეკლესიის ისტორია.

იერომონაქი დოროფეი თავის წიგნში „აფხაზეთის ეკლესიის ისტორია პირველ ათასწლეულში“ (2005), ამკარად აყალბებს ამ ისტორიას. ეს გამოიხატება, უპირველეს

ყოვლისა, იმაში, რომ იგი ყოველგვარი ისტორიული დოკუმენტების მონაცემების ანალიზისა და დასაბუთების გარეშე ცდილობს დაამტკიცოს, რომ

აფხაზეთმა ქრისტიანობა მიიღეს, თითქოსდა, არა VI საუკუნეში, ბიზანტიის იმპერატორის იუსტინიანეს მმართველობის (527-565)წლებში, როგორც ამას იმდროინდელი ისტორიკოსები პროკოფი კესარიელი და სხვები წერენ, არამედ I საუკუნის შუახანებში, უშუალოდ ანდრია პირველწოდებულისა და სიმონ კანანელისაგან;

რომ სიმონ კანანელი, თითქოსდა, მოკლულ იქნა არა ქ.ნიკოფსიაში წარმართების მიერ, არამედ ანაკოფიაში, რომელი ლეგიონერების მიერ, რომლებიც ჯერ კიდევ არ იყვნენ ქრისტიანები და სასტიკად ებრძოდნენ ახალი რელიგიის მქადაგებლებს;

რომ ქართველი მწერლები და ისტორიკოსები, თითქოსდა, ერთმანეთთან აიგივებდნენ ნიკოფსიასა და ანაკოფიას, რაც სრული სიყალბეა. ქართული წყაროების მონაცემებით (გიორგი ხუცესმონაზონი-მთაწმინდელი, „ქართლის ცხოვრება“, ვახუშტი) სიმონ კანანელი წარმართებმა სიცოცხლეს გამოასალმეს ნიკოფსიაში და დაიკრძალა იქვე. ამის შესახებ ქართველი მემატიანე წერს: „ხოლო სვიმონ კანანელის საფლავი არის ნიკოპს ქალაქსა, აფხაზეთსა და ჯიქეთს შუა, სამძღვარსა ბერძენთასა“.⁹ აქვე უნდა ითქვას, რომ ანაკოფია არასოდეს არ ყოფილა საზღვარი აფხაზეთსა და ჯიქეთს შუა, ასეთად ადრე იყო ნიკოფსია, ანუ ძველი ლაზიკა, ხოლო უფრო გვიან მდ. ბზიფი. რაც შეეხება ანაკოფიაში (დღ. ახალ-ათონში) სიმონ კანანელის საფლავის არსებობას, ეს აიხსნება იმით, რომ სწორედ წარმართი ჯიქების ქრისტიანულ აფხაზეთზე ლაშქრობის შედეგად სიმონ კანანელის ნეშტი, მისი ხელყოფის თავიდან აცილების მიზნით, გადატანილი იქნა აფხაზეთის სიღრმეში და დაიკრძალა აფხაზეთის მთავრების რეზიდენციის გვერდით.

იერომონაქი დოროფეი ცდილობს დაამტკიცოს, რომ ბიჭვინთის საეპისკოპოსო იმთავითვე იყო ავტოკეფალური და მისი ეპისკოპოსი სტრატოფილე - აფხაზური ეპარქიის ეპისკოპოსი. საბუთი ასეთი მტკიცებისათვის - არავითარი, მხოლოდ სურვილი შეგნებულად გააყალბოს ისტორია. აქვე უნდა ითქვას, რომ ბიჭვინთის საეპისკოპოსოს მრევლი სინამდვილეში ვინ იყვნენ, ბიჭვინთაში განლაგებულ რომაელთა ლეგიონის ჯარისკაცები, იქვე მცხოვრები ქართველები (მეგრელები), თუ აფხაზები, დღემდე ერთმნიშვნელოდ დაუდგენელია სათანადო საბუთების უქონლობის გამო. ერთი რამ კი ცხადია, რომ ეთნიკური აფხაზები ასეთი მრევლი ნამდვილად ვერ იქნებოდნენ, უბრალოდ იმის გამო, რომ ისინი არამც თუ I საუკუნეში, არამედ თვით VI საუკუნეშიც კი ფიჭვის კორომებს სცემდნენ თაყვანს, როგორც ამის შესახებ აღნიშნავენ იმდროინდელი ისტორიკოსები (პროკოფი კესარიელი, იოანე ზონარა, ნიკიფორე ქსანთოპულოსი).¹⁰

იერომონაქი დოროფეის მტკიცებით, აფხაზეთში I ათასწლეულში აგებული ყველა ეკლესია და ტაძარი აფხაზური ხუროთმოძღვრების ძეგლია, მაშინ, როდესაც, როგორც სათანადო ქართველი და უცხოელი სპეციალისტები ამტკიცებენ, სინამდვილეში ზოგიერთი მათგანი ბერძნულია, უმრავლესობა კი - ქართული.

იერომონაქი დოროფეი გვიან შუასაუკუნეებში აფხაზეთში ქრისტიანობის დაცემის მიზეზად ასახელებს იმ ფაქტს, რომ მაშინ აფხაზეთის საკათალიკოსოს სათავეში ედგნენ მხოლოდ ქართველები, რომლებმაც არ იცოდნენო თავიანთი მრევლის ენა, ხოლო მრევლმა თავიანთი მწყემსმთავრების ენა, რამაც გამოიწვიაო აფხაზთა გაუცხოე-

ბა ქრისტიანობისაგან. არც ერთი სიტყვა იმის შესახებ, თუ რატომ იყვნენ აფხაზეთის კათალიკოსები ქართველები, იერომონაქს არ დასცდენია. ასევე ერთი სიტყვითაც არ ახსენებს აფხაზეთში ქრისტიანობის დაცემის ნამდვილ მიზეზს – წარმართი და გამაჰმადიანებული აფსუების ჩამოწოლას XVI-XVII საუკუნეებში.

იერომონაქ დოროფეის „აფხაზეთის ეკლესიის ისტორიაში“ არც ერთი დებულება, არც ერთი დადებითი წინადადება არაა თქმული ქართველებთან მიმართებაში, მხოლოდ უნდობლობა და სიძულვილი გამოსჭვივის მის ნაწერებში ამ ხალხის მიმართ, რაც ჩვეულებრივი დამახასიათებელი ნიშანია აფხაზური სეპარატიზმისა.

აფხაზეთისა და საქართველოს ეკლესიების ურთიერთობის საკითხში ამჟამად დიდი მნიშვნელობა აქვს სრულიად რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის პატრიარქის კირილის პოზიციას, რომელიც მან დააფიქსირა 2011 წლის 26-28 ივლისის შეხვედრაზე კიევში სრულიად საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის კათალიკოს-პატრიარქ ილია II-სთან, სადაც მან განაცხადა: „ცხადია, რომ საქართველოს საპატრიარქოს იურისდიქცია ვრცელდება აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის ტერიტორიებზე“. პატრიარქის ამ პოზიციას აქვს არა მარტო დიდი კონფესიური, კანონიკური, არამედ დიდი პოლიტიკური მნიშვნელობაც. სწორედ ამით აიხსნება უწმინდესისა და უნეტარესის ილია II სიტყვები: „ვმადლობ უწმინდეს პატრიარქ კირილს იმისათვის, რომ მან კიდევ ერთხელ დაამოწმა საქართველოს მართლმადიდებლური ეკლესიის იურისდიქცია აფხაზეთსა და ცხინვალში“.

ასეთი შეხვედრა და მასზე გაკეთებული განცხადება პატრიარქ კირილის მიერ მართლაც მისასალმებელია და მეტად მნიშვნელოვანი, მაგრამ განა ყველა რუსი სასულიერო პირი იზიარებს თავისი პატრიარქის პოზიციას? – სამწუხაროდ არა, მათ შორის ცოტა როდია ისეთი, რომელიც სრულებით არ განსხვავდება მეფის რუსეთის შოვინისტი საეკლესიო პირებისაგან, რომლებიც საქართველოში მოღვაწეობის დროს თავის უპირველეს მიზნად ისახავდნენ რელიგიისა და ეკლესიის საშუალებით ერთმანეთისათვის დაეპირისპირებინათ აფხაზი და ქართველი ხალხი და აფხაზეთი მოეწყვიტათ საქართველოსაგან. საკმარისია იმის აღნიშვნა, რომ სწორედ აფხაზეთში მოღვაწე რუსმა სასულიერო პირებმა: პეტრე სამსონოვმა, პავლე ხარჩენკომ, ვიტალი გოლუბმა აფხაზ სეპარატისტ სამღვდელთაგანთან ერთად სოხუმ-აფხაზეთის ეკლესია, როგორც ეს ზემოთაც აღნიშნა, 2009 წლის სექტემბერში საეკლესიო კრებაზე საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას ჩამოაშორეს და დამოუკიდებელ კონფესიად გამოაცხადეს.

გარდა ადგილობრივი რუსი სასულიერო პირებისა, აფხაზეთისათვის სრულებითაც უცხო არ არის რუსეთის სხვადასხვა რეგიონებიდან იქ ჩასული სულიერი მწყემსები. ერთ-ერთი მათგანი მღვდელ-მონაზონი პეტრე (პიგოლი) ამ რამდენიმე წლის წინათ აფხაზეთში ჩავიდა აფხაზთა „სულიერი დაპურების“ მიზნით, მან განიზრახა ახალი-ათონის მონასტრის წარმომადგენლობა დაეარსებინა მოსკოვში, ათონის (საბერძნეთი) წმ. პანტელეიმონის მონასტრის წარმომადგენლობასთან, რამაც საქართველოს ეკლესიის მესვეურთა მკაცრი პროტესტი გამოიწვია.¹¹

მღვდელ-მონაზონი პეტრეს (პიგოლი) მსგავსი მისიონერები აფხაზეთისათვის იშვიათი როდია, რომლებიც დიდი გულმოდგინებით ცდილობენ ხელთ იგდონ აფხაზთა სულიერი მწყობის უფლება. აქვე უნდა აღინიშნოს ის გარემოებაც, რომ მიმდინარე

წლის მაისში ახალი ათონის მონასტერში ჩატარებული „საეკლესიო-სახალხო კრების“ შემდეგ აფხაზური სამღვდელთა ორად არის გახლეჩილი, ამ კრებაზე ჩამოყალიბდა „აფხაზეთის წმინდა სამიტროპოლიტო“, რომელიც დაუპირისპირდა „დამოუკიდებელი აფხაზეთის ეკლესიას“.

ახლა ვნახოთ, ძალიან მოკლედ, თუ რა მდგომარეობაა ისლამის კუთხით აფხაზეთში. ბოლო 18 წლის განმავლობაში იქ შეინიშნება ისლამის ერთგვარი აღორძინების პროცესი. კერძოდ, ამაზე მიაჩნებს ის გარემოება, რომ ჯერ კიდევ 1993 წელს შეიქმნა აფხაზეთის მუსლიმთა სასულიერო მმართველობა, რომელსაც სათავეში უდგას აფხაზ-მუჰაჯირთა შთამომავალი ადილ გაბლია. სოხუმსა და გუდაუთაში გაიხსნა მეჩეთები, რომლებსაც ჯერ-ჯერობით სამლოცველო სახლის სტატუსი აქვთ. ზოგიერთი ავტორის მტკიცებით აფხაზ მუსლიმთა რაოდენობა მთელი აფხაზი მოსახლეობის 10%-ს არ აღემატება. მათ ემატებათ თურქეთიდან, ჩრდილოეთ კავკასიიდან, ბაშკირეთიდან, შუა აზიიდან ჩამოსული მუსლიმანები. მუსლიმთა ყველაზე მნიშვნელოვანი დღესასწაული ყურბან-ბაირამი ანუ აფხაზურად ყურბან-ნიჰვა, აფხაზეთში გამოცხადებულია სახელმწიფო დღესასწაულად.¹²

აფხაზეთში ისლამის აღორძინების მიზნით რუსეთის მუფტიების საბჭომ თავისი წარმომადგენლობა გახსნა აფხაზეთის რესპუბლიკაში, რომელსაც სათავეში უდგას სრულუფლებიანი წარმომადგენელი ენიკ ხაჯი რუსლანი. საბჭოს წარმომადგენლობა ახორციელებს რესპუბლიკური რელიგიური ორგანიზაციების კოორდინაციას ხელისუფლების ინსტიტუტებთან და საკანონმდებლო ორგანოებთან.¹³

აფხაზეთში ისლამის აღორძინება და განმტკიცება სრულებითაც არ შედის რუსეთის უმაღლესი საერო და სასულიერო ხელისუფლების ინტერესებში. რუსული კვალი ჩანს იმ ტერორისტულ ქმედებებში, რომლის მსხვერპლი გახდნენ თვითმარქვია იმამი ჰამბათ გიცბა და აფხაზ მუსლიმთა ერთ-ერთი ლიდერი, 34 წლის არსაულ ფილია.

ასეთია მოკლედ რელიგიური და საეკლესიო ვითარება დღევანდელ აფხაზეთში.

დამონმებული ლიტერატურა

1. ნ. ბერძენიშვილი, საქართველოს ისტორიის საკითხები, ნ. V, გვ. 88-89.
2. Иеромонах Дорофей (Дбар.) Краткий очерк истории Абхазкой Православной Церкви. Новый Афон, 2005с. 15.
3. იქვე, გვ. 16.
4. გ. როგავა. ეკლესიური სეპარატიზმი. ჟურნ. „რელიგია“ 2 009, №4.
5. გ. როგავა, რელიგია და ეკლესია აფხაზებში, 2007 ვგ, 129-132.
6. იქვე, გვ. 139-140.
7. Иеромонах Дорофей (Дбар.) История христианства в Абхазии в первом тысячелетии. Новый Афон, 2005.
8. Перечен храмов и монастырей в Абхазкой Православной Церкви (იხ. იხტერნეტში).

9. Дж. Гамахария, Б. Гогиа. Абхазия-историческая область грузии, 1997 с. 200. 278.
10. გეორგიკა, ტ. 2, გვ. 133, 134, 135; ტ. VII, 2009, გვ. 117.
11. გ. როგავა, აფხაზეთის ისტორიის საკითხები, 2009, გვ. 5.
12. Ислам в Абхазии сегодня -(იხ. ინტერნეტში).
13. იქვე.

Givi Rogava

State Religion and Church in Present-day Abkhazia

Summary

In the article it is proved that political separatism in Abkhazia is accompanied by church separatism. Clear manifestation of that is the breaking away of the Church of Sukhumi-Abkhazia from the Church of Georgia in September 2009.